

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу, групи 472-2,
денної форми навчання спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Рачинський Максим Андрійович _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Марусяк Наталія Леонідівна _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ___ від «___» травня 2024 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

АНОТАЦІЯ

Рачинський М.А. Оцінка фінансового стану суб'єктів господарювання. Дипломна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа і страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2024.

У дипломній бакалаврській роботі розкрито теоретичні аспекти фінансового стану підприємства та методології його аналізу, оцінено показники фінансового стану Чернівецького міськШЕП-а за 2021-2023 роки, розглянуто проблеми підприємства та запропоновано шляхи їх вирішення.

Ключові слова: фінансовий стан, підприємство, активи, капітал, прибуток, витрати, фінансова стійкість, ліквідність, платоспроможність, рентабельність.

SUMMARY

Rachynskyi M. A. Evaluation of the financial state of economic entities. Bachelor's thesis in Finance, Banking, and Insurance. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2024.

The bachelor's thesis explores the theoretical aspects of enterprise financial condition and the methodology of its analysis, evaluates the financial indicators of the Chernivtsi City CSRME for the years 2021-2023, discusses the enterprise's problems, and proposes solutions.

Keywords: financial state, enterprise, assets, capital, profit, expenses, financial stability, liquidity, solvency, profitability.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ М.А. Рачинський

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1 Характеристика поняття “Фінансовий стан підприємства”	6
1.2 Методології оцінки фінансового стану підприємства	11
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО МІСЬКОГО КОМУНАЛЬНОГО ПІДРЯДНОГО ШЛЯХОВО-ЕКСПЛУАТАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА	19
2.1 Загальна характеристика Чернівецького міськШЕП-у	19
2.2 Комплексна оцінка фінансового стану Чернівецького міськШЕП-у за 2021-2023 роки	24
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	39
3.1 Способи удосконалення фінансової діяльності для зміцнення фінансового стану підприємства	39
3.2. Розгляд особливостей та проблем Чернівецького МіськШЕП-у та надання пропозицій щодо підвищення його фінансової результативності	44
ВИСНОВОК.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	52
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Сьогодні ринкова економіка характеризується необхідністю ефективного управління ресурсами та ризиками для забезпечення стійкості та конкурентоспроможності підприємств. Тому, є потреба у проведенні систематичного аналізу фінансового стану підприємства, який має багато методів, принципів і методик аналізу підприємства, що дає змогу виявити проблеми у підприємстві та змогу для їх вирішення та вдосконалення.

Оцінка фінансового стану є важливим аспектом у функціонуванні будь-якого підприємства, оскільки вона спрямована на виявлення можливостей для збільшення прибутковості виробництва та зміцнення комерційних відносин. Ця оцінка є основою для стабільної діяльності підприємства та виконання своїх зобов'язань перед різними зацікавленими сторонами, такими як бюджет, кредитори та інші учасники бізнес-середовища. Фінансовий аналіз виступає ключовим інструментом управління та прийняття стратегічних рішень для підприємств різного масштабу та галузей. Наукові погляди фахівців свідчать про постійну активність у сфері розвитку методології та практичного застосування оцінки фінансового стану підприємств.

У зв'язку з розвитком фінансової сфери та розповсюдженням потребу в розумінні стану підприємств за останні роки багатьма фахівцями було проведено багато досліджень стосовно теоретичних аспектів щодо оцінки фінансового стану суб'єктів господарювання та розроблено практичні рекомендації на цю тему, серед спеціалістів, які вже дослідили це питання можна виділити: Тараруєв Ю.О., Марусяк Н. Л., Ладунка І.С., Семенова К. Д., Денисенка М. П. та багато інших.

Доцільність у дослідженні даної проблеми полягає у потребі розуміти визначення фінансового стану підприємств, його важливості для внутрішніх та зовнішніх користувачів, що сприяє зростанню ефективності управління підприємством, зниженню фінансових ризиків та підвищенню їхньої

конкурентоспроможності на ринку. Крім того, з урахуванням постійних змін у світовій економіці та фінансовому секторі, дослідження в цій області є ключовим для підготовки підприємств до нових викликів та можливостей.

Мета даної роботи полягає в комплексному аналізі фінансового стану Чернівецького міського комунального підприємства шляхово-експлуатаційного підприємства (скорочено - Чернівецьке міськШЕП), використовуючи сучасний підхід до аналізу, порівнюючи його дані за період з 2021 по 2023 роки. Заради досягнення цієї мети було поставлено наступні завдання:

- поглиблено дослідити визначення “фінансовий стан підприємства”;
- розглянути сучасні методи та підходи що до оцінки фінансового стану підприємств;
- ознайомитися з особливостями проведення аналізу фінансових показників на підприємстві;
- розглянути проблеми з якими стикається підприємство та надати певні пропозиції які допоможуть розв’язати ці проблеми та запропонувати шляхи покращення фінансового стану.

Об'єктом дослідження є визначення процесу оцінки фінансового стану підприємств, його особливостей та методів. Предметом дослідження є оцінка фінансового стану комунального підприємства, на прикладі Чернівецького міськШЕП-у, яке здійснює різноманітні види діяльності в утриманні вулично-дорожньої мережі міста, розгляд його проблем та надання пропозицій щодо їх вирішення та розгляд шляхів покращення. Це включає аналіз фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності, оцінку ділової активності та ефективності використання ресурсів підприємством.

Для проведення аналізу фінансового стану підприємства використовувались різні джерела інформації, зокрема баланс, звіт про фінансові результати, а також інші форми звітності та статут підприємства. Ці фінансові документи надали комплексну інформацію про стан фінансів підприємства. Інформаційна база дослідження, щодо теоретичних аспектів, включає

різноманітні наукові статті, підручники, законодавчі документи та публікації в мережі на тематику фінансового аналізу.

Під час проведення даної роботи застосовувалась методологічна база, яка складається з таких методів дослідження як: спостереження, порівняння, аналіз, логічне мислення, індукція, дедукція, абстрагування, розрахунок показників та коефіцієнтів, таксономія, синтез та прогнозування.

Дипломна робота містить крім вступу, й основну частину в якій є 3 розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Перший розділ містить теоретичну інформацію що стосується терміну “фінансовий стан”, та його методи аналізу та види. Другий розділ виділений під проведення аналізу на прикладі Чернівецького міськШЕП-а. Третій містить в собі інформацію про загальні проблеми та способи вирішення проблем підприємств, перегляді особливостей підприємств комунальної власності та розгляді проблем які виявилися під час аналізу Чернівецького міськШЕП-у та пропозицій щодо їх вирішення.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Характеристика поняття “Фінансовий стан підприємства”

Визначення терміну “фінансовий стан підприємства” має важливе практичне значення, оскільки правильне тлумачення цього поняття сприяє підвищенню ефективності оцінки фактичного стану підприємства з урахуванням впливу різних факторів на нього. З цієї причини різні науковці запропонували різні визначення та підходи до розуміння терміну “фінансовий стан підприємства”.

Поняття “фінансовий стан підприємства” еволюціонувало в міру розвитку фінансового аналізу. Жак Саварі (1622 – 1690) французький економіст, вважається основоположником фінансового аналізу. Його ідеї були подальше розвинуті Джузеппе Чербоні, який розробив концепцію синтетичного поєднання і аналітичного розкладання бухгалтерських рахунків. Загалом можна виділити наступні історичні етапи розвитку фінансового аналізу [25]:

1. до XVII століття, коли існували базові аналітичні оцінки фінансового стану господарств.
2. з XVII по XVIII століття, коли були впроваджені поняття синтетичного і аналітичного обліку, а також створено вчення про їх поєднання.
3. від XIX до початку XX століття, коли сформувався напрямок балансоведення, що включав поширення знань про баланс серед користувачів.
4. з початку до 20-х років XX століття, коли була остаточно розроблена теорія балансоведення та методи аналізу балансу.
5. 30-ті роки XX століття, коли аналіз балансу перетворився на аналіз господарської діяльності в СРСР.

6. 40-ві роки XX століття, коли з'явилися перші книги з аналізу господарської діяльності в СРСР.

7. 70-ті роки XX століття, стали популярними п'ять самостійних напрямків у фінансовому аналізі.

8. 90-ті роки XX століття, коли в пострадянських країнах, включаючи Україну, фінансовий аналіз знову став актуальним.

9. 90-ті роки XX до тепер, стрімкий розвиток вітчизняних наукових пошуків у сфері фінансового аналізу, опубліковано багато наукових видань з цієї теми, друкується ряд навчально-методичних видань по фінансовому аналізу.

Існують різні підходи щодо визначення фінансового стану підприємства в наукових джерелах. Одним з найбільш повних визначень фінансового стану підприємства є те, яке пропонує А.Г. Семенов: “фінансовий стан є економічним поняттям, яке відображає фінансову спроможність підприємства та включає різні аспекти фінансово-господарської діяльності” [39, с. 38].

Більшість дослідників вважає, що головною характеристикою фінансового стану є система показників. Таким чином Тараруєв Ю.О. зазначає “фінансовий стан підприємства – це сукупність характеристик підприємства, що відображають надходження, розподіл та використання його фінансових ресурсів на певний момент часу” [42]. Таку ж думку підтримує і дещо розширює Сердюков К.Г., на його думку: “фінансовий стан це результат виробничо-фінансової діяльності підприємства, що можливо оцінити на основі системи показників, які характеризують наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів його фінансової конкурентоздатності, тобто платоспроможності, кредитоспроможності та виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами” [41, с. 126].

І. М. Клімович та К. А. Татієвська, вважають що “фінансовий стан підприємства – це реальна (на фіксований момент часу) і потенційна фінансова спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами та державою” [15].

Насібова О.В. з Івашкевич І.О. розглядають фінансовий стан наступним чином “складна економічна категорія, що виступає якісною характеристикою ведення господарської діяльності підприємства. На фінансовий стан впливають усі види діяльності суб'єкта господарювання, саме тому фінансовий стан є критерієм результативності діяльності підприємства і показує реальні та потенційні можливості його розвитку” [31, с. 186].

В результаті розгляду всіх визначень в наукових дослідженнях та статтях що до визначення фінансового стану підприємства та з врахуванням основних аспектів цього поняття, можна дати наступне визначення: фінансовий стан - це якісна характеристика діяльності суб'єкта господарювання, результат фінансово-господарської діяльності, що відображає на скільки підприємство забезпечене необхідними ресурсами для ефективної роботи, доцільність розміщення цих ресурсів та ефективність їх використання. Фінансовий стан визначається численними факторами і характеризується системою показників, що визначають загальні результати діяльності підприємства та відображають розподіл, використання і доступність фінансових ресурсів підприємства.

Фінансовий стан підприємства тісно пов'язаний з результатами його операційної, комерційної та фінансово-господарської діяльності, вони впливають на фінансовий стан підприємства і якщо вони успішні, то це сприяє покращенню його фінансового стану. Зокрема, безперебійний випуск та успішна реалізація високоякісної продукції, надання послуг та зниженням собівартості сприяють покращенню прибутковості, що добре впливає на його фінансовий стан. Фінансова діяльність підприємства має бути націлена на забезпечення безперервного фінансування і ефективного використання його ресурсів, дотримання за розрахунками та досягнення збалансованого співвідношення власних та залучених коштів, а також фінансової стійкості для ефективної роботи підприємства [8, с. 54]. Це пояснює потребу в систематичній оцінці фінансового стану підприємства, яка відіграє ключову роль у забезпеченні його стабільності.

Фінансовий стан є однією з найважливіших характеристик діяльності будь-якого підприємства. Тому його оцінка має на меті виявлення можливостей для підвищення рентабельності виробництва та зміцнення комерційних розрахунків, що є основою для стабільного функціонування підприємства та виконання його зобов'язань перед бюджетом, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами [50].

Фінансовий стан підприємства відображає можливості підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання та розвиватися в певний період часу. Фінансовий стан обумовлюється розміщенням та використанням активів та джерел їхнього утворення. Стійкий фінансовий стан окремих підприємств є ключовою передумовою для забезпечення добробуту працівників цих підприємств, вчасного та повного виконання бюджетних зобов'язань, і сприяє стабілізації загальної економічної ситуації у країні. Аналіз фінансового стану підприємства дає змогу визначити його рівень конкурентоспроможності та позицію в економічному середовищі. Крім того, він допомагає оцінити ефективність та ризикованість партнерських відносин підприємства з комерційними банками, постачальниками, інвесторами, кредиторами та іншими зацікавленими сторонами [14].

Стійкість господарства визначається рівнем незалежності та платоспроможністю. Аналіз балансу допомагає визначити причини нестійкого фінансового стану. Існують чотири типи стійкості: абсолютна, нормальна, нестійка та кризова. Стабільність компанії базується на співвідношенні між вартістю активів і джерелами їхнього утворення. Рівень незалежності та платоспроможності впливає на фінансову стійкість, аналіз балансу допомагає виявити причини нестабільності. Власні оборотні активи формуються прибутком, а позиковий оборотний капітал - внаслідок позик та інших зобов'язань. Мінімізація ризику досягається оптимальним поєднанням позикових та власних коштів [51].

Фінансова стабільність досягається завдяки систематичній та результативній роботі підприємства, раціональному управлінню виробничими

ресурсами та джерелами їх формування, іншими словами, керуванню активами та пасивами підприємства. Для досягнення цієї мети важливо передбачити розміщення та раціональне використання власного та залученого капіталу, аналізувати фінансовий стан на основі фінансової звітності та приймати оптимальні управлінські рішення, спрямовані на забезпечення фінансової стабільності. Фінансова стабільність підприємства визначається такими основними характеристиками, як фінансова стійкість, рентабельність, платоспроможність, кредитоспроможність, ліквідність та ділова активність. Ці характеристики становлять основу для аналізу та оцінки фінансового стану підприємства та допомагають у прийнятті управлінських рішень щодо його зміцнення [52].

Фінансовий стан підприємства представляє велику й складну концепцію. У економічній літературі використовуються різні критерії для оцінки цього стану, такі як [38, с. 284-285]:

1. стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використанням, які забезпечують зростання прибутку та капіталу підприємства;
2. платоспроможність відображає здатність підприємства вчасно виконувати свої зобов'язання;
3. кредитоспроможність підприємства як здатність до отримання кредитів та вчасну їх сплату, використовуючи власні кошти та інші фінансові ресурси;
4. прибутковість діяльності підприємства відображає величину прибутку, який воно здобуває;
5. оптимальний розподіл прибутку після сплати податків і обов'язкових відрахувань є важливим фактором з економічної точки зору;
6. доцільне розміщення коштів;
7. наявність власних фінансових ресурсів на не меншому рівні, ніж необхідно для забезпечення виробничого процесу та реалізації продукції;
8. ліквідність балансу, вимірює спроможність покрити зобов'язання підприємства активами, які можуть бути швидко перетворені на грошові кошти, щоб погасити зобов'язання.

Стабільний фінансовий стан досягається завдяки належному рівню власного капіталу, високій рентабельності з урахуванням рівнів операційного і фінансового ризику, належної ліквідності, стабільного прибутку та можливості залучення позикових ресурсів. Забезпечення фінансовими ресурсами та їх раціональне використання дають можливість для покращення виробничих показників підприємства, підвищення ефективності використання ресурсів, робочої сили та інноваційних технологій.

1.2 Методології оцінки фінансового стану підприємства

На сучасному етапі розвитку економіки, діяльність підприємств перебуває в нестабільних умовах і це негативно впливає на загальні показники їх виробничо-господарської діяльності. Розробка стратегії розвитку підприємств повинна бути націлена на підвищення фінансових результатів виробничо-господарської діяльності, зміцнення фінансової стійкості, це сприятиме збільшенню рівня конкурентоспроможності підприємств. Фінансовий стан підприємства формується на основі результатів комерційної, операційної та фінансово-господарської діяльності. Ефективне виробництво і реалізація якісної продукції мають позитивний вплив на фінансовий стан підприємства.

Аналіз фінансового стану підприємства є важливим етапом для розробки стратегій фінансового вдосконалення. Цей аналіз, зокрема, дозволяє визначити фінансову політику підприємства за різними напрямками діяльності, такими як фінансова, операційна, інвестиційна і звичайна діяльність. Основною метою цього аналізу є отримання ключових показників, які надають об'єктивне уявлення про фінансовий стан підприємства, його прибуток та збиток, зміни в структурі активів та пасивів, а також розрахунки з дебіторами та кредиторами. При оцінці поточного фінансового стану підприємства особливо важливим є

його прогноз на найближчу та подальшу перспективу, оскільки ці очікувані фінансові параметри грають ключову роль у прийнятті рішень [33].

Аналіз фінансового стану є комплексом дій, спрямованим на ретельне дослідження і оцінку результатів фінансово-господарської діяльності підприємств для визначення, наскільки ефективно використовуються основні активи та оборотні кошти для досягнення цілей і завдань цих організацій. В процесі аналізу також виявляються можливі недоліки, порушення і невикористані резерви для покращення результативності діяльності [46].

Фінансовий аналіз є важливою складовою оцінки фінансового стану підприємства і включає в себе ряд завдань, щоб дати всебічну оцінку цього стану. Основні завдання фінансового аналізу, зазначені [28, с 10]:

1. оцінка, наскільки ефективно підприємство використовує свій майновий склад та оборотні кошти, і чи забезпечено воно достатнім рівнем оборотних коштів для поточних потреб;
2. вивчення, як підприємство використовує як власні, так і запозичені кошти, та чи є воно фінансово стійким;
3. оцінка ступеня ліквідності та платоспроможності підприємства для забезпечення його фінансової стабільності;
4. аналіз рентабельності та фінансової стійкості підприємства, щоб визначити, як ефективно воно використовує свої ресурси;
5. оцінка конкурентоспроможності підприємства на фінансовому ринку та кількісна оцінка його здатності конкурувати;
6. оцінка фінансового стану підприємства та визначення факторів, які на нього впливають;
7. вивчення ділової активності підприємства та його позиції на ринку цінних паперів;
8. визначення, наскільки підприємство дотримується правил фінансової, розрахункової і кредитної дисципліни;
9. розрахунок прогнозів фінансового стану на різні терміни та імовірностей банкрутства.

Аналіз фінансового стану враховує величину та структуру активів та пасивів підприємства, а також визначення показників, таких як майновий стан, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність, прибутковість та ринкова активність для акціонерних товариств. Сукупність використовуваних показників залежить від мети та завдань аналізу, наявної інформаційної бази та специфіки підприємства [40, с. 78].

Аналіз фінансового стану також важливий для розробки фінансового плану і прогнозів для підприємств. Кредитори та інвестори використовують результати такого аналізу для мінімізації свого ризику при наданні кредитів та інвестицій, а також для визначення відсоткових ставок. Аналіз фінансового стану також входить до загального аналізу господарської діяльності підприємства і включає два взаємопов'язані напрями: управлінський та фінансовий аналіз [46].

Загалом можна виділити наступні категорії та їхні види фінансового аналізу підприємства [28, с. 11]:

1. Залежно від організації проведення:
 - внутрішній;
 - зовнішній;
2. Залежно від обсягу дослідження:
 - тематичний;
 - повний;
3. Залежно від об'єкта фінансового аналізу:
 - аналіз окремих фінансових операцій підприємства;
 - аналіз діяльності окремих структурних одиниць та підрозділів підприємства;
 - аналіз фінансового стану підприємства в цілому;
4. Залежно від періоду проведення фінансового аналізу:
 - попередній;
 - поточний (оперативний);

- прогнозний;

5. Залежно від регулярності проведення фінансового аналізу:

- періодичний;

- разовий.

Зовнішній фінансовий аналіз базується на інформації з бухгалтерської звітності, яка зазвичай надає обмежений огляд діяльності підприємства і не розголошує всі аспекти його функціонування. Цей вид аналізу зазвичай виконується зацікавленими сторонами, такими як контрагенти, власники або органи влади, він також передбачає порівняння результатів діяльності підприємства з даними інших компаній [5, с. 22-23].

Внутрішній фінансовий аналіз відзначається тим, що його проводять внутрішні служби самого підприємства, він базується на більш розширеній інформаційній базі, доступній всередині організації [6]. Внутрішній аналіз зазвичай виконується спеціалістами, що працюють у межах підприємства, і базується на розширеній інформації, яка містить оперативні дані [5, с. 25].

Повний аналіз має на меті ретельно розглянути всі аспекти фінансової діяльності підприємства як комплексний підхід, він включає в себе оцінку усіх сторін фінансового стану компанії.

Тематичний фінансовий аналіз, навпаки, обмежується дослідженням конкретних аспектів фінансової діяльності підприємства і полягає у фокусуванні на певних аспектах, таких як ефективність використання активів, джерела фінансування різних активів, фінансова стійкість, платоспроможність, оборотність дебіторської заборгованості, та фінансової структури капіталу і багато інших аспектів фінансової діяльності підприємства [6].

Під час аналізу фінансової діяльності суб'єктів господарювання в цілому, об'єктом дослідження є загальна фінансова діяльність організації, без розгляду окремих структурних одиниць або підрозділів.

Аналіз фінансової діяльності певних структур та підрозділів підприємств в першу чергу базується на даних управлінського обліку, організації та спрямований на оцінку ефективності діяльності цих окремих структур.

Наприклад, оцінка фінансової ефективності відділень, філій, виробничих і складських підрозділів, а також транспортного відділу тощо.

Аналіз окремих фінансових операцій може охоплювати різноманітні фінансові операції, пов'язані з інвестиціями, фінансуванням конкретних проектів, оцінкою результативності використання одержаного банківського кредиту, та оцінкою доцільності модернізації обладнання та інше.

Попередній фінансовий аналіз пов'язаний із переглядом умов фінансової діяльності взагалі або аналізом окремих операцій. Наприклад, оцінка платоспроможності перед отриманням кредиту і тому подібного.

Поточний (оперативний) фінансовий аналіз зазвичай проводять під час виконання певних фінансових планів або операцій з метою контролю за результатами фінансової діяльності і обмежується коротким періодом часу.

Прогнозний фінансовий аналіз полягає в тому, щоб на підставі аналізу формування тенденцій у фінансовому стані підприємства розтлумачити значення основних показників, які визначають фінансовий стан та фінансову стійкість у майбутньому.

Періодичний фінансовий аналіз проводиться постійно у відповідні періоди часу, наприклад, щорічно або щоквартально, дозволяє компанії підбивати підсумки своєї фінансової діяльності та надає основу для розробки або коригування фінансової стратегії. [6].

Разовий фінансовий аналіз проводиться у випадках, коли це необхідно у зв'язку з певними обставинами. Наприклад, компанія може провести такий аналіз для оптимізації свого інвестиційного портфеля, щоб визначити менш прибуткові або більш ризикові фінансові інвестиції.

Усі підприємства, які діють на комерційних умовах, мають застосовувати методики для оцінки фінансового стану підприємства задля досягнення високих фінансових результатів, забезпечення стабільності фінансового стану, ефективного керівництва активами та пасивами підприємства та створення позитивного іміджу підприємства [27, с. 469].

Для ефективної оцінки фінансового стану підприємства бажано застосовувати різні методи, способи та методики аналізу. Такий підхід дозволяє провести комплексний аналіз фінансових результатів підприємства за певний період і дає змогу порівняти з попередніми періодами. Це допомагає виявити слабкі сторони у фінансовій діяльності та знайти шляхи для більш ефективного використання фінансових ресурсів і їх оптимального розподілу [50].

Аналіз фінансового стану здійснюється за різних методів, вони допомагають структурувати та виявляти взаємозв'язки між різними показниками підприємства. Методи фінансового аналізу являють собою сукупність науково-методичних інструментів і принципів для оцінки фінансового стану підприємства. Також, існують різні класифікації методів фінансового аналізу, включаючи формалізовані та неформалізовані підходи.

Неформалізовані методи фінансового полягають в описі аналітичних процедур на логічному рівні. Ці методи містять різні підходи, такі як методи експертних оцінок, сценаріїв, психологічні аспекти, морфологічний аналіз, порівняльний аналіз, створення систем показників, та побудову аналітичних таблиць, серед інших. Що до формалізованих методів фінансового аналізу, то до них відносяться такі методи аналізу, які базуються на досить суворих аналітичних залежностях, такі як метод арифметичних різниць, підстановок та відсоткових чисел. Ще у фінансовому аналізі використовуються якісні та кількісні методи фінансового аналізу. Якісні методи спрямовані на створення висновків про фінансовий стан підприємства та інші фінансові аспекти. Кількісні методи фінансового аналізу, навпаки, дозволяють оцінювати вплив конкретних факторів на фінансові показники, розраховувати різноманітні коефіцієнти[29].

Фінансовий аналіз використовує різні моделі для систематизації та визначення взаємозв'язків між ключовими фінансовими показниками. Ці моделі можна розділити на три основні типи:

1. дескриптивні моделі призначені для опису поточного фінансового стану підприємства, базуються на інформації, яка міститься в бухгалтерській звітності.

Включають побудову звітних балансів, аналіз фінансової звітності в різних аспектах та для розрахунку коефіцієнтів [43, с. 149];

2. предикативні моделі служать для прогнозування майбутнього розвитку підприємства, включаючи прибуток і фінансовий стан, можуть використовуватися для розрахунку критичних точок обсягу продажів, побудови прогнозних фінансових звітів і використання динамічних аналітичних моделей, які враховують різноманітні фактори [2].

3. Нормативні моделі дозволяють порівнювати фактичні результати з нормативами або стандартами, часто використовуються внутрішньо для оцінки дотримання підприємством встановлених нормативів щодо витрат, виробництва і інших процесів, допомагають виявити відхилення від нормативів і з'ясувати їх причини[24, с. 359].

Аналіз фінансового стану включає шість основних прийомів, які допомагають досліджувати фінансову діяльність підприємства та здійснювати оцінку його фінансового стану:

1. горизонтальний (часовий) аналіз передбачає порівняння фінансових показників за різні періоди, щоб визначити їхні зміни з часом;

2. вертикальний (структурний) аналіз допомагає розібрати структуру фінансових показників, визначити вплив різних чинників на кінцевий результат;

3. трендовий аналіз надає порівняння фінансових показників з численними попередніми періодами для визначення основних тенденцій їхньої динаміки та розрахунку прогнозу на майбутнє;

4. аналіз відносних показників (коефіцієнтів) використовує відношення між різними фінансовими показниками або показниками різних фінансових звітів для визначення взаємозв'язків та оцінки ефективності;

5. порівняльний аналіз передбачає порівняння фінансових показників підприємства з його філіями або конкурентами для отримання інформації щодо конкурентоспроможності;

6. факторний аналіз використовується для визначення впливу конкретних факторів чи причин на фінансові показники. Цей аналіз може бути прямим

(розбиття на окремі складові) або зворотнім (об'єднання окремих елементів у загальний результативний показник) [33].

Предметом аналізу є фінансові ресурси підприємства, їх утворення та використання. Метою аналізу є оцінка фінансового стану та виявлення можливостей для покращення ефективності управління коштами підприємства. Для досягнення цієї мети застосовуються різні методи фінансового аналізу, які являють собою сукупність певних інструментів і принципів для оцінки фінансового стану підприємства [46].

Аналіз фінансового стану підприємства базується на різних джерелах інформації, які обираються в залежно від характеру та мети проведеного аналізу:

1. фінансова звітність, за винятком банків і бюджетних установ;
2. статистична звітність;
3. дані внутрішнього бухгалтерського обліку;
4. дані з первинної облікової документації;
5. експертні оцінки.

Узагальнюючи фінансовий стан підприємства є ключовою характеристикою функціонування та ефективності підприємства. Фінансовий стан відображає якість діяльності суб'єкта господарювання, він вимірюється через різноманітні показники та відображає якість управління фінансовими ресурсами та є результатом взаємодії всіх фінансових відносин суб'єкта господарювання. Він відображає, наскільки підприємство забезпечене ресурсами для ефективної роботи та ефективність їх використання та тісно пов'язаний з результатами операційної, комерційної та фінансово-господарської діяльності підприємства. Його аналіз допомагає визначити конкурентоспроможність та ризики партнерських відносин підприємства. Методи фінансового аналізу включають багато варіантів аналізу, які спрямовані на створення конкретних висновків про фінансовий стан підприємства, що допомагає приймати обґрунтовані рішення та розробляти стратегії фінансового вдосконалення.

РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО МІСЬКОГО КОМУНАЛЬНОГО ПІДРЯДНОГО ШЛЯХОВО-ЕКСПЛУАТАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Загальна характеристика Чернівецького міськШЕП-у

Головною метою діяльності міського комунального підприємного шляхово-експлуатаційного підприємства є ефективне використання комунального майна шляхом впровадження новітніх технологій, організаційних форм виробництва і систем оплати праці, а також залучення інвестицій для оптимізації виробництва і задоволення потреб у послугах і продукції підприємства. Також у діяльність міськШЕП-у входить багато задач частина з яких полягає в [30]

- обслуговуванні міських доріг;
- виконанні підрядних робіт з ремонту шляхів, тротуарів, водостоків і інших об'єктів благоустрою;
- проведенні робіт з очищення проїжджої частини вулиць від снігу;
- установці, заміні та ремонті дорожніх знаків, інформаційних щитів щодо безпеки руху, а також виконання дорожньої розмітки;
- будівництво доріг та улаштування поверхонь споруд;
- закупівлі, виробництві та реалізації сировини, товарів виробничо-технічного призначення.

Виходячи з даних статуту Чернівецького міськШЕП-у джерелами формування майна підприємства є:

- грошові та матеріальні внески засновника;
- доходи, одержані від реалізації продукції, робіт, послуг, а також інших видів господарської діяльності;
- майно, придбане в інших суб'єктів господарювання, організацій та громадян у встановленому законодавством порядку;
- майно, передане за програмами міжнародної технічної допомоги;

- безповоротні благодійні внески, пожертвування організацій, підприємств, установ, незалежно від форм власності та громадян;
- капітальні вкладення і трансферти з бюджету;
- майно, отримане в лізинг чи отримане іншими способами;
- кредити банків, небанківських установ та інших кредиторів;
- інші джерела, не заборонені законодавством України.

Також слід зауважити, що основні активи підприємства не можуть бути використані як застава і не можуть бути передані в будь-який спосіб без згоди засновника. Оренда та списання майна підприємства проводяться відповідно до чинного законодавства, а малоцінні активи використовуються для виконання основних видів діяльності підприємства, зазначених у статуті.

Також для розуміння фінансової складової підприємства було проведено наступні аналізи, використовуючи дані за період за 2021-2023 роки. Перш за все зазначу, що Чернівецьке міськШЕП є комунальним підприємством і його бюджет та й фінансові результати може бути незначними та навіть збитковим і це не означає що підприємство може припинити свою діяльність. Нижче наведено аналіз доходів і ще динаміку основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства, дані яких взяті із балансу та звітності про фінансові результати, додатків Б, Г та Е.

Таблиця 2.1

Аналіз доходів Чернівецького міськШЕП-у за 2021-2023 рр.

Показники	Тис. грн.			Відхилення(+,-)			
				Тис. грн.		%	
	2021	2022	2023	2021-2022	2022-2023	2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від основної операційної діяльності	65965	102374	106845	36409	4471	55	4
Дохід від іншої операційної діяльності	4639	2934	2522	-1705	-412	-37	-14
Дохід від фінансової діяльності	0	0	0	0	0	0	0
Інші доходи	7 861	7788	8 234	-73	446	-1	6
Дохід з податку на прибуток	0	0	0	0	0	0	0

Продовження табл. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші види доходів	0	0	0	0	0	0	0
Усього доходів	78465	113096	117601	34631	4505	44	4

За даними табл. 2.1 можна побачити, що найбільша частка доходів серед усіх складових становить чистий дохід від основної операційної діяльності. У 2021 році цей дохід становив 65965 тис. грн., у 2022 році він значно зріс до 102374 тис. грн. і в 2023 році зріс до 106845 тис. грн. Наступним по величині доходів є інші доходи з 7861 тис. грн у 2021 році, в 2023 вони зросли до 8234 тис. грн. Щодо доходу від іншої операційної діяльності, у 2021 році він становив 4639 тис. грн., але вже він зменшився до 2522 тис. грн. Дохід від фінансової діяльності та дохід з податку на прибуток відсутні у фінансових звітах підприємства. Таким чином, загальна величина доходів за 2021 рік становила 78465 тис. грн. і значно збільшилась за період, і вже у 2023 році вони становили 117601 тис. грн.

Розглядаючи доходи підприємства, які були наведені вище, не варто забувати й про витрати, тому було проведено й аналіз витрат Чернівецького міськШЕП-у, дані для розрахунку були взяті зі звіту про фінансові результати дод. Б, Г, Е та винесено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз складу, структури та динаміки витрат Чернівецького міськШЕП-у за 2021-2023 рр.

Показники	Тис. грн.			Зміна (+,-)			
				Тис. грн.		%	
	2021	2022	2023	2021-2022	2022-2023	2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Собівартість реалізованої продукції	64 580	84 480	83 976	19900	-504	31	-1
Адміністративні витрати	9171	9523	10 979	352	1456	4	15
Витрати на збут	0	0	0	0	0	0	0
Інші операційні витрати	1010	3688	3 572	2678	-116	265	-3
Витрати від фінансової діяльності	88	131	62	43	-69	49	-53

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
Інші витрати	7 861	7788	8 234	-73	446	-1	6
Витрати з податку на прибуток	0	0	447	0	447	0	100
Усього витрат	82710	105610	107270	22900	1660	28	2

У табл. 2.2 можна побачити зміни за період з 2021 по 2022 рік, відбулося значне збільшення собівартості реалізованої продукції на 19 900 тис. грн., проте від 2022 до 2023 року спостерігалось невелике зменшення собівартості на 504 тис. грн.

Адміністративні витрати зросли з 2021 на 2022 рік на 352 тис. грн., у наступному періоді, з 2022 на 2023 рік, спостерігається ще більше збільшення цих витрат на 1456 тис. грн.

Витрати на збут в підприємстві відсутні протягом всього періоду. Інші операційні витрати зросли з 2021 на 2022 рік на 2678 тис. грн., характеризуючи збільшення на 265%. Проте з 2022 на 2023 рік відбулось зменшення цих витрат на 116 тис. грн.

Витрати від фінансової діяльності збільшилися з 2021 на 2022 рік на 43 тис. грн. У наступному періоді, з 2022 на 2023 рік, відбулася зменшення цих витрат на 69 тис. грн. Інші витрати зменшилися з 2021 на 2022 рік на 73 тис. грн., але з 2022 на 2023 рік відбулося збільшення цих витрат на 446 тис. грн. Витрати з податку на прибуток за 2021 та 2022 роки відсутні, в 2021 році за рахунок відсутності прибутку, проте вже в 2023 році вони з'явилися у розмірі 447 тис. грн. Усього витрат збільшилися з 2021 на 2022 рік на 22 900 тис. грн.. Проте з 2022 на 2023 рік відбулося невелике збільшення загальних витрат на 1660 тис. грн.

Таким чином, за період з 2021 по 2023 рік відбулися різні зміни у всіх категоріях витрат, які варто врахувати.

Для більшого розуміння фінансів та майна підприємства та узагальнення інформації вище було ще проаналізовано основні фінансово-економічні

показники діяльності, вони відображені у табл. 2.3, а дані взяті з фінансової звітності підприємства, дод. А, Б, В, Г, Д, Е.

Таблиця 2.3

Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності Чернівецького міськШЕП-у за 2021-2023 рр.

Показники	Тис. грн.			Зміна (+,-)			
				Тис. грн.		%	
	2021	2022	2023	2021-2022	2022-2023	2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції	65 965	102 374	106 845	36 409	4 471	55	4
Собівартість реалізованої продукції	64 580	84 480	83 976	19 900	-504	31	-1
Валовий прибуток	1 385	17 894	22 869	16 509	4 975	1 192	28
Фінансовий результат від операційної діяльності	-4 157	7 617	10 840	11 774	3 223	-283	42
Фінансовий результат до оподаткування	-4 245	7 486	10 778	11 731	3 292	-276	44
Чистий фінансовий результат	-4 245	7 486	10 331	11 731	2 845	-276	38
Необоротні активи	96 766	106 899	126 116	10 133	19 217	10	18
Оборотні активи	10 510	12 467	18 495	1 957	6 028	19	48
Власний капітал	61 213	79 792	93 572	18 579	13 780	30	17
Залучений капітал	46 063	39 574	51 039	-6 489	11 465	-14	29
Валюта балансу	107 276	119 366	144 611	12 090	25 245	11	21

Виходячи з даних табл. 2.3, пропускаючи вже проглянуті показники, можна зробити наступні спостереження. Таблиця показує, що за період з 2021 по 2023 рік чистий дохід від реалізації продукції зріс з 65 965 тис. грн у 2021 році до 102 374 тис. грн у 2022 році і до 106 845 тис. грн у 2023 році. Це вказує на загальне покращення фінансової діяльності підприємства протягом цього періоду.

В той самий час, собівартість реалізованої продукції також зросла з 64 580 тис. грн у 2021 році до 84 480 тис. грн у 2022 році, а в 2023 зменшилась до 83 976 тис. грн, проте це все одно може вказувати на збільшення витрат на виробництво.

Валовий прибуток значно зріс з 1 385 тис. грн у 2021 році до 22 869 тис. грн у 2023 році, що свідчить про ефективність управління витратами та збільшення прибутковості.

Фінансовий результат від операційної діяльності також покращився, втрати у 4 157 тис. грн у 2021 році перетворився на прибуток у 10 840 тис. грн у 2023 році. Фінансовий результат до оподаткування та чистий фінансовий результат також показали позитивні тенденції, що свідчить про загальне покращення фінансової стабільності підприємства.

Сума необоротних активів зросла з 96766 тис. грн. у 2021 році до 126116 тис. грн. у 2023 році. Оборотні активи також відображають значні зміни, зрісши з 10510 тис. грн. у 2021 році до 18495 тис. грн. у 2023 році. Залучені кошти ж зросли, так з 46 063 тис. грн. у 2021 році відбулось збільшення до 51 039 тис. грн. у 2023 Загалом, баланс зріс, з 107276 тис. грн. у 2021 році до 144611 тис. грн. у 2023 році, що відображає збільшення на 37335 тис. грн. протягом трьох років.

2.2 Комплексна оцінка фінансового стану Чернівецького міськШЕП-у за 2021-2023 роки

Фінансова стійкість або фінансова стабільність є однією з найсуттєвіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона визначається надійною платоспроможністю, збалансованістю між власними та залученими ресурсами, незалежністю від випадковостей на ринку та партнерах, рівнем довіри кредиторів і інвесторів, і ступенем залежності від них. Важливою є також наявність прибутку, який дозволяє самофінансування підприємства [9, с. 70-71].

Аналіз і оцінка фінансової стійкості підприємства охоплюють вивчення ключових показників, що об'єктивно відображають стан його фінансів. Результати такого аналізу розкривають наявні проблеми та привертають увагу керівників або власників підприємства. Існують різні типи фінансової стійкості,

включаючи абсолютний, нормальний, нестійкий та кризовий. Кожен з цих типів вказує на різні рівні фінансової стабільності підприємства та може бути використаний для визначення його поточного фінансового стану [37]. Також у табл. 2.4 можна побачити аналіз фінансової стійкості за 2021-2023 роки, дані для розрахунку якого були взяті з балансу за відповідні роки за додатками А, В, Д.

Таблиця 2.4

Аналіз фінансової стійкості Чернівецького міськШЕП-у за 2021-2023 роки (тис. грн.)

Показники	2021	2022	2023	Відхилення	
				2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	6
Оборотні активи	10510	12467	18495	1957	6028
Поточні зобов'язання	37885	29921	41437	-7964	11516
Власний оборотний капітал	-27375	-17454	-22942	9921	-5488
Довгострокові зобов'язання	8178	9653	9602	1475	-51
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	-19197	-7801	-13340	11396	-5539
Короткострокові кредити	14036	8165	8618	-5871	453
Загальна сума основних джерел покриття запасів	-5161	364	-4722	5525	-5086
Запаси	2549	4448	7941	1899	3493
Надлишок (+) або нестача (-) власного оборотного капіталу	-29924	-21902	-30883	8022	-8981
Надлишок (+)/нестача (-) власного оборотного капіталу і довгострокових позик	-21746	-12249	-21281	9497	-9032
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів	-7710	-4084	-12663	3626	-8579
Тип фінансової стійкості	Кризовий	Кризовий	Кризовий	-	-
Запас стійкості фінансового стану	-42	-14	-43	28	-28
Надлишок (+) або нестача (-) коштів на 1 грн. запасів	-3,02	-0,92	-1,59	2,11	-0,68

Підсумовуючи табл. 2.4 можна зробити певні спостереження щодо фінансової стійкості Чернівецького міськШЕП-у за період з 2021 по 2023 роки. Власний оборотний капітал зріс з від'ємних -27375 тис. грн. у 2021 році до -17454 тис. грн. у 2022 році, але зменшився до -22942 тис. грн. у 2023 році. Наявність

власних і довгострокових джерел покриття запасів зростала протягом першого року, з -19197 тис. грн. у 2021 році до -7801 тис. грн. у 2022 році, але зменшилася наступного року до -13340 тис. грн. у 2023 році.

Загальна сума основних джерел покриття запасів спочатку сильно збільшилася на 5525 тис. грн. у період з 2021 по 2022 рік і становила 364 тис. грн., але потім значно зменшилася на 4722 тис. грн. у період з 2022 по 2023 рік, внаслідок чого становила від'ємне значення у -4722 тис. грн.

Нестача власного оборотного капіталу показало поліпшення від 29924 тис. грн. у 2021 році до 21902 тис. грн. у 2022 році, проте у 2023 році він становив вже 30883 тис. грн, що навіть менше значення 2021 року.

Нестача власного оборотного капіталу і довгострокових кредитів і позик показує схожу динаміку, поліпшуючись з -21746 тис. грн. у 2021 році до -12249 тис. грн. у 2022 році, але знову зменшуючись у 2023 році і становило -21281 тис. грн.

Звіт показує, нестачу основних джерел покриття запасів у 2021 році становила -7710 тис. грн., у 2022 році ситуація трохи покращилася, і надлишок покриття став менш від'ємним, склавши -4084 тис. грн., однак у 2023 році ситуація знову погіршилася, і надлишок покриття став ще більш від'ємним, склавши -12663 тис. грн.

Таким чином фінансової стійкості залишився кризовим протягом всього аналізованого періоду, адже ніякий з показників фінансового стану не зміг перевищити значення запасів.

Запас стійкості фінансового стану залишався від'ємним і навіть зменшився з -42 у 2021 році до -43 у 2023 році, хоча в 2022 році становив -14. Нестача коштів на 1 грн. запасів показує покращення з -3.02 у 2021 році до -1.59 у 2023 році.

Загалом, аналіз свідчить про певні покращення у фінансовому стані Чернівецького міськШЕП-у протягом аналізованого періоду в 2022 році і фактично погіршення до стану 2021 року, але стан залишається кризовим, також певні аспекти, такі як запаси та короткострокові кредити, потребують уваги для подальшого поліпшення фінансової стійкості.

Продовження табл. 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8
A1	4143	3704	5717	П1	14036	8165	8618
A2	2516	3523	3020	П2	8178	9653	9602
A3	3851	5240	9758	П3	23849	21756	32819
A4	96766	106899	126116	П4	61213	79792	93572
Баланс	107276	119366	144611	Баланс	107276	119366	144611

Виходячи дані табл. 2.5 тепер можна визначити ліквідності балансу підприємства за умови абсолютної ліквідності: $A1 \geq П1$; $A2 \geq П2$; $A3 \geq П3$; $A4 \leq П4$.

Також можлива відносна ліквідність за умови якщо сума з першої по третю групи активів більші за суму пасивів цих трьох груп.

Так можна побачити що у:

- 2021 році: 1: $4143 < 14036$, 2: $2516 < 8178$, 3: $3851 < 23849$, 4: $96766 > 61213$.
- 2022 році: 1: $3704 < 8165$, 2: $3523 < 9653$, 3: $5240 < 21756$, 4: $106899 > 79792$.
- 2023 році: 1: $5717 < 8618$, 2: $3020 < 9602$, 3: $9758 < 32819$, 4: $126116 > 93572$.

Виходячи з результатів вище можна зробити висновок що баланс Чернівецького міськШЕП-у не є ліквідним, адже вона не відповідає умові для цього, крім того, ні одна з груп не відповідає умові.

Не зважаючи на результати попередньої таблиці оцінка ліквідності повинна не лише враховувати поточні значення ліквідних активів, а й враховувати зміни в ліквідності, а також значення з різних ступенів ліквідності.

Для комплексного оцінювання рекомендується аналізувати не лише ліквідність, а й платоспроможність. Платоспроможність визначається здатністю підприємства вчасно та повністю виконати свої фінансові зобов'язання, що впливають з операцій грошового характеру. Власне для цього аналізу можна розглянути наступні показники.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначає, яку частину невідкладних зобов'язань підприємство може викупити за допомогою готівки та інших негайно доступних активів, які можуть бути легко перетворені на грошові кошти.

Коефіцієнт швидкої ліквідності вказує на ту частину короткострокових зобов'язань, яку можна погасити швидко за допомогою готівки та інших активів, що можуть бути відносно легко перетворені у грошові засоби.

Коефіцієнт загальної ліквідності показує, наскільки короткострокові зобов'язання підприємства покриваються оборотними активами. Позитивно оцінюється зростання цього показника у динаміці, хоча існує певний межовий пункт [35].

Коефіцієнт платоспроможності відображає співвідношення між загальним капіталом та сукупними активами компанії. Цей показник є ключовим параметром, що відображає частину капіталу, яку власник вклав у якості власних коштів. Крім того, він служить індикатором незалежності організації від кредиторів та позик [16].

Коефіцієнт критичної ліквідності визначається як співвідношення високоліквідних поточних активів до поточних зобов'язань. На відміну від поточної ліквідності, матеріально-виробничі запаси не враховуються як активи, оскільки при їх продажі можуть виникнути збитки [17].

Коефіцієнт покриття запасів визначає ступінь фінансування для створення виробничих та інших запасів. Цей показник розраховується як співвідношення суми джерел покриття запасів до загальної суми запасів. Значення цього коефіцієнта вказує частку запасів, які можуть бути фінансовані з нормальних джерел фінансування [21].

Також розрахунок цих коефіцієнтів та їх розгляд в динаміці можна за табл. 2.6 аналіз показників ліквідності і платоспроможності за 2021-2023 роки, дані яких взяті з фінансової звітності чернівецького міськШЕП-у, а саме балансу та звіту про фінансові результати, розглянути які можна за додатками А, Б, В, Г, Д, Е. Також для більшої точності розрахунків були використані середні значення балансу за рік.

Таблиця 2.6

Аналіз показників ліквідності і платоспроможності Чернівецького міськШЕП-у за 2021-2023 роки

Показники	Тис. грн.			Зміна (+,-)			
				Тис. грн.		%	
	2021	2022	2023	2021-2022	2022-2023	2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,080	0,103	0,132	0,023	0,029	28	28

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,157	0,192	0,224	0,035	0,031	22	16
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,320	0,339	0,434	0,018	0,095	6	28
Коефіцієнт платоспроможності	0,392	0,378	0,343	-0,014	-0,035	-4	-9
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,265	0,268	0,342	0,004	0,073	1	27
Коефіцієнт покриття запасів	8	6,457	3,854	-1,543	-2,603	-19	-40

Зважаючи на інформацію надану табл. 2.6 за аналізом показників ліквідності і платоспроможності Чернівецького міськШЕП-у з 2021 по 2023 роки видно наступні зміни.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності зріс на 0,023 у період з 2021 по 2022 рік, та ще на 0,029 з 2022 по 2023 рік та становив 0,132, що свідчить про поліпшення ліквідності компанії протягом обох років.

Коефіцієнт швидкої ліквідності також показав позитивну динаміку, збільшившись на 0,035 з 2021 по 2022 рік, та на 0,031 з 2022 по 2023 рік і становив 0,224.

Коефіцієнт загальної ліквідності зріс на 0,018 з 2021 по 2022 рік, але значно більше - на 0,095 з 2022 по 2023 рік зі значенням 0,434.

Коефіцієнт платоспроможності показав негативну динаміку, зменшившись на 0,014 з 2021 по 2022 рік, та на 0,035 з 2022 по 2023 рік внаслідок чого становив 0,343.

Коефіцієнт критичної ліквідності відзначився зростанням на 0,004 з 2021 по 2022 рік, але ще значніше на 0,073 з 2022 по 2023 рік до 0,342.

Коефіцієнт покриття запасів показав дуже великі коливання, зменшившись на 1,543 з 2021 по 2022 рік, та ще на 2,603 з 2022 по 2023 рік та став становити 3,854, внаслідок значного збільшення запасів підприємства.

Загалом, з 2021 по 2023 рік бачимо зміну трендів у ліквідності та платоспроможності Чернівецького міськШЕП-у. Більшість показників покращилися з 2021 по 2022 рік, але частина зменшилася.

Показники рентабельності є певними мірками фінансових результатів та ефективності функціонування підприємства. Вони відображають дохідність підприємства з різних перспектив і групуються відповідно до інтересів учасників економічних процесів і ринкових обмінів.

Показники рентабельності важливі для визначення компонентів утворення прибутку та доходів підприємства. Під час аналізу виробництва вони використовуються як інструмент для формування інвестиційної політики та встановлення цін. Вони, у порівнянні з чистим прибутком, більш повно відображають кінцеві результати діяльності, оскільки їх величина вказує на взаємозв'язок між наявними та використаними ресурсами [1].

Ефективність використання капіталу, який використовується у господарській діяльності підприємства, визначається шляхом оцінки ключових показників, таких як рентабельність капіталу та рентабельність власного капіталу. Рентабельність капіталу визначається як відсоткове співвідношення чистого прибутку до середньої вартості сукупного капіталу підприємства [3, с. 113].

Рентабельність власного капіталу є важливим показником ефективності в галузі економіки. Вона відображає, наскільки ефективно використовуються різні ресурси, такі як матеріали, праця, гроші, і природні ресурси. Цей показник розраховується як відношення прибутку до активів, ресурсів або потоків, які створюють цей прибуток. В інших випадках він може бути виражений як прибуток, отриманий від кожної вкладеної грошової одиниці [36].

Рентабельність продукції визначає ефективність реалізації товарів, робіт і послуг та виражається як відношення чистого прибутку від операційної діяльності до їх собівартості. Узагальнюючи, рентабельність продукції відображає прибутковість основної господарської діяльності підприємства [49].

Рентабельність реалізованої продукції оцінює, скільки прибутку від операційної діяльності припадає на кожну одиницю виручки з діяльності підприємства.

Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком - це показник, який відображає, скільки чистого прибутку генерується з кожної гривні продажів

після вирахування операційних витрат, відсотків, податків та інших витрат. Цей показник вказує на ефективність прибутковості компанії від своєї реалізованої продукції [34].

Рентабельність виробничих фондів вказує на ефективність виробничого процесу в компанії і для цього враховує продуктивні активи, тобто ті, які беруть участь у виробничому процесі, такі як основні засоби, запаси та інші виробничі активи. Цей показник визначається як відношення чистого прибутку до середньорічної вартості виробничих активів [22].

Рентабельність основних засобів - це показник, який відображає рівень ефективності використання основних засобів діяльності підприємства. Він є відношенням чистого прибутку підприємства до вартості основних засобів [3, с. 252].

Рентабельність оборотного капіталу визначає, як вигідно використовується оборотний капітал підприємства. Цей показник вказує на те, скільки прибутку генерується на кожен один гривню оборотного капіталу підприємства у середньорічному періоді [11, с. 171].

Рентабельність оборотних активів як і необоротних визначає яку прибутковість повертають дані активи.

В табл. 2.7 можна побачити аналіз показників рентабельності з 2021 -2023 роки, дані для розрахунку яких були взяті з балансу та звіту про фінансові результати, які можна розглянути за додатками А, Б, В, Г, Д, Е.

Таблиця 2.7

Аналіз рентабельності Чернівецького міськШЕП-у за 2021-2023 роки

Показники	2021	2022	2023	Зміна (+,-)	
				2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	6
Рентабельність капіталу	-3,68	6,61	7,83	10,28	1,22
Рентабельність власного капіталу	-6,04	10,62	11,92	16,66	1,30
Рентабельність продукції	-6,44	9,02	12,91	15,45	3,89
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	-3,60	6,72	8,21	10,32	1,49

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5	6
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	1,20	15,79	17,33	14,59	1,54
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	2,10	17,48	27,23	15,38	9,75
Рентабельність виробничих фондів	-3,68	6,98	8,62	10,65	1,64
Рентабельність основних засобів	-4,10	7,82	9,90	11,92	2,08
Рентабельність необоротних активів	-4,10	7,35	8,87	11,45	1,52
Рентабельність оборотних активів	-35,43	65,16	66,73	100,59	1,57

За аналізом показників рентабельності протягом 2021-2023 років за табл. 2.7 видно наступні тенденції.

Рентабельність капіталу спочатку відзначилася від'ємним значенням у 2021 році 3,68%, після чого стрімко зросла до 6,61% у 2022 році і подальше покращення до 7,83% у 2023 році. Це свідчить про зміцнення ефективності використання капіталу протягом аналізованого періоду.

Рентабельність власного капіталу також показала позитивну динаміку, з від'ємним значенням у 2021 році -6,04%, але зі стрімким підвищенням до 10,62% у 2022 році та подальшим зростанням до 11,92% у 2023 році. Це свідчить про поліпшення ефективності використання власних ресурсів підприємства.

Рентабельність продукції показала значні коливання, але в цілому підвищилася з -6,44% у 2021 році до 12,91% у 2023 році. Це свідчить про покращення ефективності виробничих процесів та управління виробничими ресурсами.

Рентабельність реалізованої продукції за різними видами прибутку також показала змішану динаміку, але загалом відображає значне покращення у 2022-2023 роках у порівнянні з 2021 роком.

Рентабельність виробничих фондів відобразила позитивну динаміку, зі значення у -3,68% у 2021 році зросло до 6,98% у 2022 році і подальше зростання до 8,62% у 2023 році. Це свідчить про покращення ефективності використання виробничих ресурсів.

Рентабельність основних засобів показала стійке зростання з -4,10% у 2021 році до 9,90% у 2023 році, що свідчить про позитивні зміни в управлінні капітальними активами. Рентабельність необоротних активів також відобразила позитивну динаміку, зі значенням у -4,10% у 2021 році, що зросло до 7,35% у 2022 році і подальше підвищення до 8,87% у 2023 році. Це також свідчить про покращення ефективності використання необоротних активів підприємства. Рентабельність оборотних активів показала велике зростання з -35,43% у 2021 році до 66,73% у 2023 році, вказуючи на покращення управління оборотними активами та генерацію високого рівня прибутку від них.

Таким чином, загальна тенденція показує покращення фінансової стійкості та ефективності управління ресурсами підприємства протягом 2021-2023 років.

Для визначення, наскільки ефективно капітал використовується в діяльності, розглядаються коефіцієнти оборотності капіталу, який визначається як відношення виручки від продажу товарів, робіт або послуг до середньорічної суми капіталу. Зворотним показником цього коефіцієнта, що називається капіталомісткістю, є відношення середньорічної суми капіталу до загального обсягу виручки від продажу [7].

Коефіцієнт оборотності оборотних активів відображає, наскільки ефективно підприємство використовує свої оборотні активи, включно з грошовими коштами, запасами та дебіторською заборгованістю [20].

Коефіцієнт оборотності готової продукції визначає швидкість обороту готової продукції. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості вказує на ефективність товарної політики підприємства і показує, наскільки активно воно розширює або скорочує практику надання позичок. Збільшення цього коефіцієнта свідчить про меншу кількість наданих позичок, які проводяться за

системою кредиту, тоді як його зниження вказує на збільшення обсягу товарних кредитів, наданих покупцям [32].

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості - це показник, що вказує, скільки разів протягом року кредиторська заборгованість була використана або оплачена в процесі бізнесової діяльності [19].

Капіталовіддача вказує на те, скільки гривень валової продукції можна отримати за 1 гривню вкладеного в основний капітал. Цей показник відображає загальну виручку від використання основних капіталовкладень та, таким чином, відображає ефективність грошових інвестицій в основний капітал [11, с. 297].

Коефіцієнт оборотності власного капіталу є показником, який вказує на те, наскільки ефективно використовується власний капітал компанії у її діловій діяльності. Іншими словами, цей показник показує, скільки продукції або послуг компанія здатна продати за одиницю власного капіталу, який був вкладений в бізнес [18].

Продуктивність праці визначає, скільки продукції працівник може виробити, або скільки послуг може надати за одиницю часу. Цей показник вказує на трудову ефективність та може бути вимірний як обсяг виробництва за одиницю часу або час, необхідний для виготовлення одиниці продукції [48].

За табл. 2.8 можна побачити розраховані вище показники за даним фінансової звітності Чернівецького міськШЕП-у, дані які були використані для цих розрахунків можна побачити за додатками А, Б, В, Г, Д, Е. Заради кращої правдивості розрахунків були використані середньорічні значення балансу.

Таблиця 2.8

Оцінка ділової активності та ефективності діяльності Чернівецького міськШЕП-у за 2021-2023 роки

Показники	2021	2022	2023	Зміна (+,-)			
				2021-2022	2022-2023	2021-2022	2022-2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оборотності капіталу	0,571	0,903	0,810	0,332	-0,094	58	-10
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	5,506	8,911	6,902	3,405	-2,009	62	-23

Продовження табл. 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних активів	21,941	29,262	17,248	7,321	- 12,014	33	-41
Коефіцієнт оборотності готової продукції	0,939	1,374	1,269	0,435	-0,105	46	-8
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	23,000	33,904	32,659	10,904	-1,245	47	-4
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	5,350	7,610	10,007	2,261	2,397	42	31
Капіталовіддача основних засобів	0,637	1,069	1,024	0,432	-0,045	68	-4
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,939	1,452	1,233	0,513	-0,219	55	-15
Тривалість обороту капіталу, дні	639	404	451	-235	47	-37	12
Тривалість обороту оборотного капіталу, дні	66	41	53	-25	12	-38	29
Тривалість обороту матеріальних оборотних активів, дні	17	12	21	-4	9	-25	70
Період погашення дебіторської заборгованості	16	11	11	-5	0	-32	4
Період погашення кредиторської заборгованості	68	48	36	-20	-11	-30	-24
Продуктивність праці	328	566	578	237	12	72	2

Виходячи з тих даних що зображені у табл. 2.8 можна розглянути які зміни відбулись у період з 2021 по 2023 рік. Коефіцієнт оборотності капіталу зріс на 0,332 з 2021 по 2022 рік, але зменшився на 0,094 з 2022 по 2023 рік.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів збільшився на 3,405 з 2021 по 2022 рік, але зменшився на 2,009 з 2022 по 2023 рік.

Коефіцієнт оборотності матеріальних оборотних активів збільшився на 7,321 з 2021 по 2022 рік, але зменшився на 12,014 з 2022 по 2023 рік.

Коефіцієнт оборотності готової продукції збільшився на 0,435 з 2021 по 2022 рік, але зменшився на 0,105 з 2022 по 2023 рік.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 10,904 з 2021 по 2022 рік, але зменшився на 1,245 з 2022 по 2023 рік.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості збільшився на 2,261 з 2021 по 2022 рік, і подальше збільшення на 2,397 сталося з 2022 по 2023 рік.

Капіталовіддача основних засобів збільшився на 0,432 з 2021 по 2022 рік, але зменшився на 0,045 з 2022 по 2023 рік.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу збільшився на 0,513 з 2021 по 2022 рік, але зменшився на 0,219 з 2022 по 2023 рік.

Тривалість обороту капіталу зменшилася на 235 днів з 2021 по 2022 рік, але збільшилася на 47 днів з 2022 по 2023 рік.

Тривалість обороту оборотного капіталу зменшилася на 25 з 2021 по 2022 рік, але збільшилася на 12 з 2022 по 2023 рік.

Тривалість обороту матеріальних оборотних активів зменшилася на 4 з 2021 по 2022 рік, але збільшилася на 9 з 2022 по 2023 рік.

Період погашення дебіторської заборгованості скоротився на 5 з 2021 по 2022 рік, і залишився практично на одному рівні з 2022 по 2023 рік.

Період погашення кредиторської заборгованості скоротився на 20 з 2021 по 2022 рік, і подальше зменшення на 11 сталося з 2022 по 2023 рік.

Продуктивність праці збільшилася на 237 з 2021 по 2022 рік, але подальше зростання на 12 сталося з 2022 по 2023 рік.

Ці дані вказують на різні аспекти ефективності діяльності підприємства та його здатність використовувати капітал та ресурси для досягнення бізнес-цілей.

Загалом показники оборотності активів та капіталу переважно зросли з 2021 по 2022 рік, але більшість з них зменшилися або стали стабільними з 2022 по 2023 рік. Загальна тенденція показників оборотності свідчить про ефективне використання активів та капіталу протягом досліджуваного періоду. Показники кредиторської та дебіторської заборгованості показують зростання з 2021 по 2022 рік, але їх зміна стала менш значною з 2022 по 2023 рік, що може свідчити про стабілізацію кредитних та дебіторських відносин. Капіталовіддача та оборотність власного капіталу показали зростання з 2021 по 2022 рік, але зменшилися з 2022 по 2023 рік, що може вказувати на нестабільність в ефективності використання власного капіталу.

Загалом у період з 2021 по 2023 рік Чернівецьке міськШЕП зазнало

значних змін у фінансовому стані, які відображені у розділі. Підприємство спеціалізується на обслуговуванні доріг та ремонті інфраструктури з метою ефективного задоволення потреб міста. За цей період відбулися значні зміни у структурі активів підприємства. Активи відчутно зросли, відображаючи позитивну динаміку розвитку підприємства. Коефіцієнти фінансової незалежності, залежності та стійкості показали позитивні тенденції, вказуючи на збільшення власних коштів у фінансуванні та відновлення стабільності фінансів підприємства. Аналіз ліквідності показав, що підприємство не відповідає умовам. Показники рентабельності свідчать про покращення ефективності використання ресурсів підприємства. Загальна тенденція показує покращення фінансового стану та ефективності управління ресурсами підприємства в порівнянні з 2021 роком.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Способи удосконалення фінансової діяльності для зміцнення фінансового стану підприємства

У сучасній ринковій економіці, де підприємства мають значну автономію та відповідальність за свої фінансові результати, необхідно систематично аналізувати тенденції фінансового стану та потенційні фінансові можливості. Для цього використовується фінансова стратегія підприємства, яка є ключовим інструментом для розробки та впровадження управлінських рішень в галузі фінансів. Розробка фінансової стратегії є частиною загальної стратегії розвитку, і вони повинні бути взаємно узгоджені. Фінансова стратегія впливає на загальну стратегію підприємства, і зміни на фінансовому ринку можуть вимагати коригування стратегій.

Фінансовий стан підприємства залежить від того, як воно працює у виробничому, комерційному та фінансово-господарському сегментах своєї діяльності. Отже, пошук можливих джерел, які можна використовувати для поліпшення фінансового стану підприємства, вимагає глибокої оцінки всіх аспектів його роботи. Важливо зазначити, що значна кількість підприємств в Україні стикається з проблемою нестачі власних фінансових ресурсів і має неякісну структуру капіталу.

При вчасному розробленні та впровадженні заходів, спрямованих на покращення фінансового стану в довгій перспективі можуть дати змогу підприємству збільшити свої фінансові можливості, відновити платоспроможність та прибутковість. Уникнення розвитку негативних кризових ситуацій на підприємстві можливе лише за умови систематичного надходження інформації для управлінського персоналу щодо поточного рівня фінансової

стійкості та здатності підприємства до подальшого розвитку. Фінансово-аналітична інформація має бути отримана на основі оцінювання фінансового стану підприємства.

Під час пошуку шляхів для поліпшення фінансового стану підприємства, важливо ретельно оцінити витрати, необхідні для реалізації зазначених заходів, а також потенційне збільшення прибутку [23].

Фінансовий стан підприємства залишається нестійким, якщо воно не досягає прибутку на такому рівні, який дозволяв би налагоджувати необхідний приріст фінансових ресурсів для підсилення своєї матеріально-технічної бази та соціальної сфери. Отже, вдосконалення фінансового стану підприємства можливе лише шляхом підвищення ефективності вкладення та використання його ресурсів, це веде до розвитку діяльності, на основі зростання прибутку та активів, при цьому забезпечується платоспроможність та кредитоспроможність підприємства [4].

Збільшення прибутку від реалізації залежить від обсягу продажу продукції або послуг і цін, за якими ця продукція або послуги реалізуються. Для збільшення обсягів продажу підприємству необхідно максимально активізувати свою збутову діяльність [12, с. 37].

Збільшення обсягів прибутку, що входять у підприємство можна збільшити за допомогою кількох методів:

- збільшення виручки від продажу товарів або послуг;
- реалізація частини основних активів підприємства;
- перегляд дебіторської заборгованості та її рефінансування.

Скорочення витрат, також є важливою складовою для поліпшення фінансового стану підприємства. Це можна здійснити наступними способами:

- зменшення витрат, пов'язаних із виробництвом продукції або наданням послуг;
- зменшення витрат, які можуть бути покриті за рахунок прибутку підприємства;
- зниження витрат на товари, роботи і послуги, які включаються до

загальних витрат підприємства;

- оптимізація витрат на товари, роботи і послуги, які не вважаються валовими витратами і включають витрати на адміністративні послуги;
- зменшення обсягів реальних та фінансових інвестицій;
- раціоналізація податкових платежів та інших витрат, пов'язаних із бюджетом;
- ефективне управління капіталом, залученим на фінансовому ринку;
- збільшення обсягів продажів, а також, виручки від реалізації продукції або послуг.
- продаж частини основних активів, які не впливають на основну діяльність компанії.

Зниження вартості продукції і витрат, які покриваються за рахунок прибутку, становить основний внутрішній резерв для покращення платоспроможності підприємства. На кожному підприємстві можуть впливати різні фактори, які визначають вартість продукції чи послуг, включаючи:

- обсяг виробництва чи складність наданих послуг;
- технічний рівень виробництва;
- номенклатура та асортимент продукції;
- організація виробництва та умови праці;
- ціна одиниці продукції чи послуги, що реалізується.

Для збільшення обсягів реалізації, потрібно розвивати збутові спроможності підприємства. Важливо враховувати, що не існує єдиного універсального підходу до збільшення обсягів реалізації, оскільки тип заходів залежить від конкретних особливостей підприємства та вибраної ним маркетингової стратегії. Зменшення собівартості продукції та витрат є ще одним важливим внутрішнім резервом для покращення платоспроможності підприємства.

У контексті конкурентного середовища, оптимізація стратегії продажу товарів або послуг підприємства набуває важливості. Існує декілька методів для

стимулювання обсягів продажу. Бажаний результат може бути досягнутий через надання знижок споживачам, помірне зниження цін або запровадження масової рекламної кампанії. Найсуттєвішим кроком у поліпшенні фінансового стану є збільшення виручки від продажу продукції або послуг. Розмір виручки від продажу залежить від обсягів реалізації продукції і ціни, за якою ця продукція продається. Для покращення фінансового стану підприємства через ідентифікацію прихованих резервів, можливо розглядати можливість здачі в оренду основних активів, які не використовуються в повною мірою в основній діяльності підприємства. Також варто розглянути можливість використання зворотного лізингу для покращення фінансового стану [10, с. 63].

Головним методом зниження собівартості є економія на всіх видах ресурсів, що споживаються в процесі діяльності. Зменшення кількості праці, необхідної для підприємства, та збільшення продуктивності праці можна досягти різними методами. До найважливіших з них включають механізацію та автоматизацію, впровадження передових технологій, заміну та модернізацію застарілого обладнання.

Один зі способів покращення фінансового стану підприємства полягає у збільшенні наявних коштів на його розрахунковому рахунку. Основні шляхи збільшення наявних коштів включають продаж надлишкових активів, а також здачу активів в оренду. Додатково, підприємство може розглянути можливість виробництва нових продуктів або надання нових послуг, які зацікавлять споживачів, а також намагатися отримати ліцензії на виробництво популярних товарів, що сприятиме стабілізації та покращенню його фінансового стану. Найсуттєвіше для фінансової стійкості підприємства є отримання прибутку в достатній мірі, який забезпечить зростання фінансових ресурсів, необхідних для підвищення якості технічної бази підприємства та покращення соціальної сфери.

Ще одним шляхом покращення фінансового стану є прогнозування та постійне спостереження за ним. Це необхідно для того, щоб ефективно керувати підприємством та активно впливати на формування показників господарської та фінансової діяльності. Система заходів для забезпечення фінансової стабільності

підприємства повинна містити наступне: моніторинг за зовнішнім та внутрішнім стану підприємством, розробку заходів для зменшення вразливості підприємства перед зовнішніми факторами, розробку планів для реагування на можливі проблеми та вживання заходів для їхнього запобігання, реалізацію практичних заходів у випадку виникнення кризових ситуацій та прийняття ризикових і нестандартних рішень, якщо ситуація відхиляється від звичайного розвитку, розробку заходів для зниження вразливості підприємства ззовні, налагодження дій всіх сторін та контроль за виконанням заходів, створення планів для вирішення проблемних ситуацій та попередніх заходів для їх підготовки. Виконання цих заходів створює систему моніторингу для кожного аспекту економічної стійкості підприємства, що дозволяє оптимізувати його відповідно до майбутнього розвитку [26, с. 188].

Ще одним шляхом до покращення фінансово-економічної діяльності підприємств є оптимізація обсягів дебіторської заборгованості та її рефінансування. Для оптимізації рівня дебіторської заборгованості, важливо ретельно підібрати оптимальні строки та умови платежів для клієнтів. Навіть при значних обсягах дебіторської заборгованості, надання відстрочки платежу може бути обґрунтованим, оскільки це може сприяти збільшенню обсягів продажів і, відповідно, прибутку. Однак, цей підхід може призвести до додаткових витрат на короткострокове фінансування для покриття дебіторської заборгованості.

Управління дебіторською заборгованістю може бути більш ефективним за умови:

- уникання співпраці з дебіторами, які мають високий фінансовий ризик;
- відстеження строків прострочених платежів і порівняння їх із галузевими стандартами, показниками конкурентів та історичними даними;
- використання арбітражних судів для виправдання боргів при наявності поручителів або гарантій;
- періодичний перегляд граничної суми кредиту, враховуючи фінансовий стан клієнтів;
- запит застави на суму, що не менша за суму боргу, у випадку проблем із

виконанням платежу;

- виставлення рахунків покупцям негайно при продажу великих товарних партій;
- направлення рахунків поштою покупцям за декілька днів до дати платежу;
- надання відстрочки в оплаті, щоб стимулювати попит.

Ці заходи допомагають оптимізувати управління дебіторською заборгованістю та зменшити ризики, пов'язані із заборгованістю покупців [44, с. 47-48]. Додатково, важливо враховувати можливість участі в різних державних програмах, спрямованих на розвиток і підтримку, як один з способів покращення фінансового стану підприємства.

3.2. Розгляд особливостей та проблем Чернівецького МіськШЕП-у та надання пропозицій щодо підвищення його фінансової результативності

Розглядаючи те що Чернівецьке міськШЕП являється комунальним підприємством, варто зазначити що воно з себе являє, а саме, комунальне підприємство – це самостійний суб'єкт господарювання, який має право проводити комерційну діяльність задля отримання прибутку, частка якого потрапляє до місцевого бюджету, задоволення потреб громади та раціонального використання майна, та інших ресурсів, які належать до комунальної власності [47].

Для кращого розуміння економічної природи та проблем Чернівецького міськШЕП-у як комунального підприємства, варто ще розглянути ключові особливості цього виду підприємств, зокрема, з точки зору функціональних принципів його діяльності та специфічних ознак, а саме:

- є об'єктом власності територіальної громади;
- повноваження власника, що належать органам місцевого

самоврядування, виражають інтереси громади;

- основна мета полягає у задоволенні потреб населення, а саме забезпечення справності доріг та всіх інших пов'язаних з цим елементів;
- функціонування регулюється нормами приватного та публічного права;
- рішення місцевої влади або уповноважених нею суб'єктів є єдиною основою для володіння, використання, розпорядження та зміни правового статусу.

Також слід звернути увагу на складність поточного стану українських комунальних підприємств, яка виявляється в ряді проблем, які обумовлюють неможливість їх прогресивного розвитку та забезпечення достатнього рівня прибутковості.

Наразі у підприємстві можна побачити багато проблем, які ставлять під загрозу можливість його функціонування. До них належать [13; 45, с. 56-58]:

- відсутність системних змін у сфері комунальних послуг;
- незадовільний фінансовий стан, зношеність основних засобів;
- небажання з боку місцевої влади ефективно використовувати їх фінансові ресурси;
- нестача фінансування;
- наявність корупційних ризиків;
- високий рівень зносу техніки;
- низький інвестиційний потенціал комунальних підприємств;
- обмеженість управлінських функцій менеджменту підприємства;
- недосконалість системи організації руху матеріальних та інформаційних потоків;
- відсутність можливостей використання фінансових інструментів та доступу до зовнішніх запозичень;
- непристосованість підприємств комунальної сфери до сучасних умов конкурентного ринку.

Через наявність цих проблем неможливо створити підприємства, які

фінансово спроможні та ефективно працюють на ринку та надають споживачам послуги високого рівня та якості. Тому, необхідно розробити та запровадити нові концептуальні підходи до реформування комунальної сфери через згадані проблеми.

Розглянувши загальні особливості комунальних підприємств та проаналізувавши фінансові показники діяльності міськШЕП-у, я можу зазначити що Чернівецьке міськШЕП має досить непогані результати, також зазначу що порівняно з фінансовими показниками, його основні цілі як поліпшення добробуту у місті має ще більш явні результати. За останній час у місті було проведено багато ремонтів доріг, встановлено нові світлофори, проставлено бруківку та повсякчас проводились чистки доріг. Проте незважаючи на всю завантаженість та не досить високі прибутки підприємство має певні шляхи розвитку.

На мою думку, Чернівецьке міськШЕП може розглянути такі шляхи розвитку, як:

- вимагати збільшення бюджету, як вже зрозуміло вимагає витрат з боку місцевої влади, на що важко надіятись враховуючи, певну байдужість місцевої влади на розвиток комунальних підприємств;

- розширити свою діяльність на приватні запити, це дасть змогу отримувати більше доходів, але цей спосіб може спричинити затримку по завданнях від міської ради;

- запровадити маркетинговий підхід, для того, щоб можна було знайти більшу кількість замовників, але це передбачає більшу кількість витрат на збут та це не позбуває від задач покладених містом;

- розвинути логістику, це дасть змогу швидше комунікувати та приймати рішення стосовно діяльності підприємства, адже постійна потреба в підписанні запитів і звітів значно уповільнює роботу, навіть зважаючи на те що це дає змогу уникнути викраденню коштів;

- долучитись до інвестиційної діяльності, що дасть йому змогу отримувати певні прибутки поза своєю діяльністю, або долучитись до

самофінансування щоб покращити його діяльність;

– оновити та долучити нові технологічні засоби для поліпшення виробничих результатів, цей спосіб є дорогим, проте зазвичай підприємство відбиває цю вартість протягом кількох років, але за умови дійсного покращення у діяльності;

– розглянути розширення штату, за допомогою чого можна буде долучитись до більшої кількості робіт та розвантажити наявних робітників;

– на додачу до попереднього шляху розвитку, ще можна розглянути підвищення кваліфікації наявних працівників та брати на стажування нових, задля підвищення продуктивності праці;

– для підвищення продуктивності праці можна розглянути збільшення мотивації співробітників шляхом видачі премій, або підвищенням у посаді, тим працівникам які мають гарні результати і навпаки погрожувати звільненням тим працівникам від яких немає користі;

– проведення аналізів фінансових показників на постійній основі, щоб можна було заздалегідь розв'язувати проблеми підприємства;

– введення посадової інструкції для кожного співробітника, завдяки чому кожен працівник буде чітко знати свої обов'язки та не буде брати відповідальність за чужі помилки;

– поліпшення умов праці та відпочинку для збільшення мотивації працівників.

Узагальнюючи розділ можна відзначити що ключова роль комунальних підприємств у забезпеченні життєздатності населених пунктів, а не в отриманні прибутку, що Чернівецьке міськШЕП успішно виконує. Підприємства цього типу можуть проводити діяльність з метою отримання прибутку, частка якого спрямовується до місцевого бюджету. Однак, багато з цих підприємств залежать від фінансової підтримки з боку державного та місцевих бюджетів. Також поточний стан українських комунальних підприємств визначається низькою прибутковістю та рядом проблем, що обмежують їхні можливості розвитку. Проблеми включають недостатнє фінансування, зношеність основних засобів,

обмеженість управлінських функцій та інші. Наявність цих проблем ставить під загрозу функціонування комунального господарства і вимагає реформування. Розробка заходів для зменшення вразливості перед зовнішніми факторами, планування реагування на можливі проблеми та вживання заходів для запобігання їм є також важливими аспектами.

Також зазначу, що Чернівецьке міськШЕП, незважаючи на загальні фінансові обмеження та високу завантаженість, досягає певних успіхів у вирішенні завдань з поліпшення інфраструктури міста. Підприємство має певні проблеми, але є широкий спектр можливих шляхів його розвитку. Воно може покращити свою діяльність за допомогою збільшення бюджету, розширення діяльності надання послуг, долучити рекламу, розвинути комунікацію, взяти участь в інвестиційній діяльності, оновити обладнання, розширити штат працівників та підвищити кваліфікацію працівників.

ВИСНОВОК

Методи фінансового аналізу та оцінка фінансового стану підприємств є важливими аспектами в управлінні економічною діяльністю підприємства, оскільки, фінансовий стан підприємства є якісною характеристикою його діяльності та результатів фінансово-господарської діяльності, тісно пов'язаний з результатами операційної, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Перш за все, необхідно розуміти, що оцінка фінансового стану підприємства спрямована на виявлення проблем, можливостей підвищення рентабельності та зміцнення позицій підприємства.

Фінансовий стан визначається грошовими потоками, витратами, виручкою від продажу та прибутком, а його аналіз допомагає визначити конкурентоспроможність підприємства та ризики партнерських відносин для інвесторів. Фінансовий стан, також, визначається змінами капіталу та розміщенням активів, що впливає на його стійкість та платоспроможність та якість управління ресурсами та результатами діяльності підприємства.

Фінансова стабільність досягається через раціональне управління ресурсами та капіталом, а її характеристики включають фінансову стійкість, рентабельність, платоспроможність, кредитоспроможність, ліквідність та ділову активність. Аналіз фінансового стану включає управлінський та фінансовий аналіз, які мають спільну інформаційну базу. Методи фінансового аналізу включають традиційні підходи, засновані на економічній статистиці, такі як середні значення та відносні показники, групування даних, використання графіків, індексування та основні методи оброблення динамічних рядів.

Для забезпечення фінансової стабільності підприємства важливо розробляти систему заходів з підвищення фінансової стабільності та прибутковості, які включають моніторинг стану підприємства, оцінку витрат та доходів, розробку практичних заходів на випадок кризових ситуацій. Розробка заходів для зменшення вразливості перед зовнішніми факторами, планування

реагування на можливі проблеми та вживання заходів для запобігання їм є також важливими аспектами.

Українські комунальні підприємства відіграють важливу роль в інфраструктурі міста та економіці загалом, проте вони стикаються з постійними проблемами у фінансуванні, зношенні активів та обмеженими функціями управління. Серед викликів з якими стикаються такі підприємства, можна виділити ризики корупції, високий знос обладнання та обмежені можливості інвестування. Тому підприємствам потрібно адаптуватися до сучасних умов ринку для фінансової життєздатності та розвитку.

Заходи для забезпечення фінансової стійкості включають моніторинг, розробка планів реагування на кризові ситуації. Однак комунальні підприємства стикаються з викликами, такими як фінансова вразливість та обмежені можливості розвитку. Ці виклики вимагають від підприємств впровадження інноваційних підходів до управління та пошуку нових джерел фінансування.

У контексті Чернівецького міськШЕП, яке є комунальним підприємством, яке надає різноманітні послуги з обслуговування доріг та багатьох інших, виявлено фінансову кризу в досліджуваному періоді. Нестача власного оборотного капіталу та довгострокових кредитів призвела до погіршення ключових показників фінансової стійкості, таких як покриття резервів. Це свідчить про необхідність покращення фінансової політики та впровадження ефективних заходів для стабілізації фінансового стану підприємства.

Аналіз показників ліквідності, прибутковості та ефективності капіталу показав певне покращення протягом цих років, проте аж ніяк не можна сказати що підприємство має гарну ліквідність. У зв'язку з фінансовою кризою, з якою стикнулося Чернівецьке міськШЕП протягом 2021-2023 років, виявлено потребу у покращенні багатьох аспектах діяльності підприємства та фінансових показників. Зокрема, підприємству варто розглянути стратегії для підвищення ефективності управління капіталом та ресурсами.

Пропозиції щодо покращення включають вимоги збільшення бюджету, розширення послуг, маркетингові стратегії та розвиток персоналу. Ефективне

управління передбачає систематичний аналіз фінансових тенденцій та потенційних можливостей. Оптимізація дебіторських рахунків та зменшення витрат є важливими для покращення фінансового стану. Стратегії збільшення доходів, зменшення витрат та оптимізації ресурсів є важливими для фінансової стійкості. Впровадження новітніх технологій також може значно підвищити ефективність роботи та зменшити витрати. Механізація та впровадження нових технологій, теж, можуть зменшити витрати та збільшити продуктивність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз рентабельності. Бібліотека економіста.
URL: <https://library.if.ua/book/89/6237.html>.
2. Аналіз фінансового стану. www.wikidata.uk-ua.nina.az.
URL: https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Аналіз_фінансового_стану.html.
3. Бердар М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2010. 352 с.
4. Богацька Н. Шляхи покращення фінансового стану підприємства. Інноваційний розвиток та безпека підприємства в умовах неоіндустріального суспільства : Міжнар. наук. конф., м. Луцьк, 25 жовт. 2018 р. Луцьк, 2018. С. 52–55. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/17257>
5. Боярко О. В., Дейнека О. В., Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / ред. Школьник І. О. Київ, 2018. С. 21–29.
6. Види фінансового аналізу. LivingFo. URL: <https://livingfo.com/vydy-finansovoho-analizu/>.
7. Г. В. Савицька Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. 3-ге вид випр. і доп. – Київ : Знання, 2007. – 668 с.
8. Гаврашенко О. В. Необхідність визначення оцінки фінансового стану та її етапи. Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця , 2017. № 6. С. 54–56.
9. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : навч. посіб. Вінниця: Вінн. нац. техн. університет, 2013. 86 с.
10. Гришко А. М., Денисенко М. П. Заходи покращання фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання. Економічна наука. 2019. № 12. С. 61–65. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.12.61>.
11. Економіка підприємства / Степасюк Л.М та ін. 2-ге вид. Київ : ЦП КОМПРИНТ, 2018. 391 с.

12. Животок Е. Б. Фінансовий стан підприємства та шляхи його покращення. Економіка, фінанси і управління в XXI столітті: аналіз тенденцій та перспективи розвитку : Міжнар.наук.-практ. конф., м. Київ, 21 берез. 2017 р. 2017, 2017. С. 36–39.

13. Загірняк Д. М., Глухова В. І., Кравченко Х. В. Діяльність комунальних підприємств і їх фінансове забезпечення в умовах децентралізації. Ефективна економіка. 2021. № 1. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.1.12>.

14. Іщенко Н.А, Грешнікова М.О. Теоретико-методичні засади оцінки фінансового стану підприємства. Наукові записки. 2014. № 15. С. 42–46.

15. Клімович І. М., Татієвська К. А. Деякі питання сутності та оцінки фінансового стану підприємства. Ефективна економіка. 2018

16. Коефіцієнт відновлення платоспроможності: формула, приклад розрахунку URL: <http://teg.com.ua/koefficiyent-vidnovlennia-platospromojnosti-formyla-priklad-rozrahynky>.

17. Коефіцієнт критичної ліквідності. AgroEkon4ik. URL: https://aek.at.ua/publ/rozrakhunok_pokaznikiv/koefficient_kritichnoji_likvidnosti/4-1-0-18.

18. Коефіцієнт оборотності власного капіталу. Фінансовий аналіз та висновок. URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/300-pokaznik-oborotnosti-vlasnogo-kapitalu>.

19. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості. Фінансовий аналіз та висновок. URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/294-oborotnist-kreditorskoji-zaborgovanosti>.

20. Коефіцієнт оборотності оборотних активів. Фінансовий аналіз та висновок. URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/292-oborotnist-oborotnikh-aktiviv>.

21. Коефіцієнт покриття запасів. Фінансовий аналіз та висновок. URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/323-koeffitsient-pokrittya-zapasiv>.

22. Коефіцієнт рентабельності виробничих фондів. Фінансовий аналіз та висновок. URL: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/339-pokaznik-rentabelnosti-virobnichikh-fondiv>.

23. Колеснік Я. В., Харіна А. В. Шляхи вдосконалення фінансового стану сільськогосподарського підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 12. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.12.99>.

24. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика : навч. посіб. 3-тє вид. Київ, 2017 С. 456.

25. Кривоконь О. С. Історичні витоки та генезис фінансового аналізу. Україна, Вінницький державний аграрний університет. 2019.

26. Ладунка І.С, Кучеренко Є.А. Шляхи покращення фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах. Економіка та суспільство. 2016. № 5. С. 185–188.

27. Мартинюк Л.А, Лісовська М. А. Методика розрахунку ключових показників фінансового стану підприємства відповідно до нової форми фінансової звітності. Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 4. С. 469–473.

28. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / ред.: Луців Б. Л., Перепічка П. В., Рошило В. І. Чернівці, 2020. С. 52.

29. Микола Т. Методи фінансового аналізу. Finances.in.ua. URL: <https://finances.in.ua/metody-finansovoho-analizu/>.

30. Міське комунальне підприємство шляхово-експлуатаційне підприємство (міськШЕП). Чернівецька міська рада Офіційний портал. URL: <https://city.cv.ua/city/enterprise/miske-komunalne-pidryadne-shlyakhovo-ekspluatatsijne-pidpriemstvo-misksherp>.

31. Насібова О.В, Івашкевич І.О. Теоретичні основи оцінки фінансового стану підприємства. Економіка та управління підприємствами. 2019. С. 185–189.]

32. Оцінка показників оборотності, що характеризують ефективність розміщення і використання капіталу. Stud.

URL: https://stud.com.ua/89645/ekonomika/otsinka_pokaznikiv_oborotnosti_harakterizuyut_efektivnist_rozmischennya_vikoristannya_kapitalu.

33. Оцінка фінансового стану підприємства. Elearning SumDU. URL: https://elearning.sumdu.edu.ua/free_content/lectured:d5813c9f9255c551fe3b3d9975d3ea3e8c1c7701/latest/338169/index.html.

34. Показник рентабельності реалізованої продукції за чистим прибутком, норма чистого прибутку, маржа чистого прибутку, рентабельність продажів по чистому прибутку. Фінансовий аналіз та висновок. URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/341-pokaznik-rentabelnosti-realizovanoji-produktsiji-za-chistim-pributkom-norma-chistogo-pributku-marzha-chistogo-pributku-rentabelnist-prodazhiv-po-chistomu-pributku>.

35. Приб К.А, Патика Н.І. Діагностика в системі управління. 2019. С. 432.

36. Рентабельність власного капіталу. jak.koshachek. URL: <https://jak.koshachek.com/articles/rentabelnist-vlasnogo-kapitalu.html>.

37. Роганова Г. О., Кравченко І. В. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. Галицький економічний вісник. 2021. Т. 4, № 71.

38. Романович А.В, Орехова Н.О. Сутність та поняття фінансового стану підприємства. Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність. 2016. С. 283–285.

39. Семенов А.Г., Беженар Ю.М. Оцінка фінансового стану підприємства. Держава та регіони. 2016. №4-5. С. 47-50

40. Семенова К. Аналіз фінансового стану підприємств України та тенденцій розвитку. НАУКОВИЙ ВІСНИК Одеського національного економічного університету. 2021. Т. 5-6, № 282-283. С. 77–82. URL: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2021-5-6-282-283-77-82>.

41. Сердюков К.Г, Шаповалова Т. В. Теоретичні аспекти оптимізації фінансового стану підприємства. Фінансова політика економічного зростання : Всеукр. студент. наук. конф., м. Київ, 16 трав. 2018 р. Київ, 2018. С. 123–127. URL: <https://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/17640>

42. Тараруєв Ю.О. Сутність та діагностика фінансового стану підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2021. № 2(82). URL: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2021-2-16>.

43. Ткаченко А. М., Єлець О. П. Дескриптивні моделі діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства. Економічний вісник Донбасу. 2008. С. 149–151.

44. Ткаченко А., Подзігун Я., Кулік Ю. Удосконалення аналізу фінансового стану на українських підприємствах: проблеми та шляхи їх вирішення. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. 2020. № 57. С. 45–53. URL: [https://doi.org/10.26906/EiR.2021.1\(80\).2244](https://doi.org/10.26906/EiR.2021.1(80).2244)

45. Тульчинська С. О., Солосіч О. С. Актуальні проблеми підвищення прибутковості комунальних підприємств як фактору економічної безпеки. Агросвіт. 2019. № 22. С. 54-59. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.22.54>.

46. Учасники проєктів Вікімедіа. Аналіз фінансового стану – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Аналіз_фінансового_стану.

47. Учасники проєктів Вікімедіа. Комунальне підприємство – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Комунальне_підприємство (дата звернення: 25.04.2024).

48. Учасники проєктів Вікімедіа. Продуктивність праці – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Продуктивність_праці.

49. Учасники проєктів Вікімедіа. Рентабельність продукції – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Рентабельність_продукції.

50. Фінансовий стан підприємства – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Фінансовий_стан_підприємства.

51. Фінансовий стан підприємства: поняття, значення. BizReview – Все про бізнес. URL: <https://bizreview.com.ua/finansovij-stan-pidpriyemstva-ponyattya-znachennya/>.

52. Центральна спілка споживчих т-в України. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств. 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>.

ДОДАТКИ